

Om lokal netværksopbygning for udsatte børn og unge

Indhold:

1. Hvad er Netværksopbygning?
2. Hvad kan Netværksopbygning?
3. Metode og igangsætning
4. Matchning
5. Koordinatorens rolle
6. Hvem kan være kontaktperson?
7. Kvalitetssikring
8. Målgrupper og resultater
9. Hvad koster det?
10. Ungdommens Vel
11. Vil du vide mere?

1. Hvad er Netværksopbygning?

Sociale problemer kan ikke løses alene med hjælp fra professionelle socialarbejdere. Heller ikke selv om vi havde en million af slagsen til rådighed og betalte 100 % i skat! Hvis børn og unge skal hjælpes godt på vej, kræver det hjælp og positiv involvering fra mange forskellige netværk, fra positive rollemodeller, og fra voksne som vil den unge. Netværksopbygning er en virksomhedsfuld metode til at skabe netværk og personlige rollemodeller for udsatte børn og unge, hvor ressourceanvendelsen og graden af intervention er afstemt efter den enkeltes behov.

Metoden er veldokumenteret fra 10 års udviklingsarbejde i Odense Kommune og i Esbjerg Kommune. Netværksopbygning henter sit grundlag i Lov om Social Service § 40, stk. 2 nr. 7, som omhandler etablering af kontaktpersonordninger. Kontaktpersonerne aflønnes for deres arbejde.

Grundtanken er den enkle, at alle børn og unge udvikler sig ved at have positive rollemodeller. Hvis man som barn kun har oplevet svigt og manglende omsorg fra forældre og andre voksne i den nærmeste familie er det særligt afgørende, at man kan få genetableret tilliden og troen på en voksen autoritet. Venskab, tillid og støtte fra en voksen rollemodel er vigtig for en positiv udvikling, hvad enten det nu handler om skolegang, uddannelse eller job. En voksen rollemodel kan også være med til at stoppe eller forhindre yderligere social deroute i form af f.eks. kriminalitet, vold og misbrug. Brugt rigtigt og dygtigt kan metoden derfor bidrage til at reducere omfanget af mere gennemgribende anbringelsesforanstaltninger.

I Netværksopbygningen får hver ung en voksen kontaktperson, som er der for den unge. Kontaktpersonen indgår samtidig i netværk med andre voksne kontaktpersoner. Supervision, coaching og vejledning er en vigtig bestanddel af metodens effekt. Det samme er et tæt og tillidsfuldt samarbejde med sagsbehandlere og andre nøglepersoner i den kommunale indsats. Netværksopbygningen gør derfor brug af en lokal koordinator som kan vejlede de voksne kontaktpersoner, og som samtidig kan koordinere indsatsen i forhold til det kommunale myndighedsniveau.

Endelig er Netværksopbygning særlig derved, at den på nye måder kobler civil og kommunal indsats. Det er velkendt at mange udsatte unge og deres familier ofte viger tilbage fra kontakten med sagsbehandlere, socialarbejdere og kommunale foranstaltninger. Netværksopbygning er i øjenhøjde med de unge, og den involverer ganske almindelige, troværdige voksne i arbejdet, hvorved der kan skabes kontakt til en gruppe børn og unge, som ofte har vendt ryggen til kommunen og dens mange velmente pædagogiske foranstaltninger.

”Jeg har et skævt forhold til kommunen. Jeg havde nok afvist det, hvis det var kommunen, der skulle stå for det” (KiN s. 29).

2. Hvad kan Netværksopbygning?

Netværksopbygning kan bruges som en forebyggende foranstaltning for børn og unge, inden problemerne vokser sig så store at de ender i afmagtssituationer. Netværksopbygning kan også anvendes i situationer, hvor et ungt menneske f.eks. skal udsluses efter ophold på en døgninstitution, og hvor der kan være brug for en tæt kontakt til en voksen, som kan støtte og

vejlede i den svære overgang fra et liv på institution til et liv i egen bolig og med eget ansvar for uddannelse og arbejde.

Netværksopbygning sikrer at den unge forbliver i sit nærmiljø, så kontakten til familie og skole kan fastholdes. Det er barnet eller den unge der er i fokus, men metoden er også velegnet til at sikre et godt samarbejde med familien. Matchningen mellem den unge og hans eller hendes kontaktperson er kimen til en vellykket proces. Det samme er den unges medbestemmelse over forløbet og de voksnes tro på, at alle børn og unge indeholder noget værdifuldt. Netværksopbygning er i sin natur differentieret og fleksibel, og er som sådan tilpasset hvert enkelt barn eller ung. Netværksopbygning giver mulighed for at indsatsen kan indskrænkes eller udvides med ganske kort varsel – helt afhængig af den enkeltes behov. Netværksopbygning er et tilbud til alle unge der har behov, og kan tilbydes i et stort geografisk område.

Dokumenterede erfaringer fra Esbjerg Kommune siger at 86 % af de unge, som har gjort brug af Netværksopbygningen, er kommet i positiv forandring og udvikling. Det kan handle om øget selvværd, forbedring af sociale kompetencer, øget tillid til andre, fastholdelse af skole- og uddannelsesforløb samt job på arbejdsmarkedet. Men bag tallet gemmer sig også, at de unge har fået hjælp til at knække ganske alvorlige kurver med f.eks. kriminalitet, vold og misbrug.

3. Metode og igangsætning

Netværksopbygningen bygger sit teoretiske fundament på motivationsteorien, der som udgangspunkt fastholder at menneskets inderste natur er konstruktivt, målrettet, social og aktiv. I praksis indebærer det, at Netværksopbygning arbejder med at finde ressourcer og styrker hos den enkelte frem for at fokusere på vanskeligheder og problemer. Den unge er hovedpersonen, og Netværksopbygningen opgiver aldrig et barn eller en ung. I arbejdet kan der nok tages afstand fra den unges handlinger, men aldrig fra den unge selv.

I Netværksopbygningen er der kun to afgørende regler. Den første regel lyder: Den unge kan ikke blive smidt ud! Den anden regel lyder: Den voksne har ansvaret for at opretholde kontakten til den unge.

Når Netværksopbygningen modtager en handleplan fra kommunen, kontaktes familien for et første møde. Her fortælles om Netværksopbygningen, ligesom familien kan få afklaret de mange spørgsmål, som den ofte vil have. Mødet kan foregå i Netværksopbygningens lokaler eller hos familien. Mødet er afgørende, da det er grundstenen i det kommende samarbejde med familien og den unge.

Efterfølgende aftaler koordinatoren et møde med barnet eller den unge, så begge parter får lejlighed til at lære hinanden lidt bedre at kende. Typisk vil koordinatoren foreslå en aktivitet som f.eks. et cafébesøg, en køretur til stranden eller noget helt tredje som en ramme for det første møde. De fleste børn og unge har ikke lyst til at starte med at fortælle en masse om sig selv til en fremmed person, og derfor mødes man om noget andet, som gerne må have et uventet og glædeligt skær over sig. Efter mødet træffer koordinatoren en ny aftale med den unge. Efterfølgende mødes parterne én gang om ugen, indtil koordinatoren har så godt et billede af den unge, at de sammen kan gå i gang med at finde den rigtige kontaktperson.

4. Matchning

Matchning er et afgørende fundament i Netværksopbygning. Barnet eller den unge har selv mulighed for at foreslå en kontaktperson, hvorefter vedkommende inviteres til samtale. I praksis er det dog de færreste børn og unge, der kan pege på en voksen som de har tillid til. Derfor er det afgørende at koordinatoren har kontakt til et stort antal potentielle kontaktpersoner.

Den første matchning kaldes ”juleaften”. Alle er spændte og naturligt optagede af, om man nu kan få det, som man har ønsket sig. I lighed med en rigtig juleaften, kan det hænde at der er gaver, som skal byttes. Ved det første møde deltager koordinatoren, og hjælper parterne med at få sig ordentligt præsenteret for hinanden. Herefter er barnet og den nye voksne sammen i nogle timer. Dagen efter giver barnet besked til koordinatoren og fortæller om sin beslutning. Koordinatorens opgave er at kende barnet så godt, at en matchning oftest resulterer i at begge parter vælger hinanden. Hvis barnet eller den voksne vælger den anden fra, så sørger koordinatoren for, at det findes en ny kontaktperson til barnet, hvorefter processen gentages.

Når en matchning er lykkedes bliver den voksne ansat som kontaktperson og netværksopbygger for barnet. Ansættelsesforholdet omfatter typisk 10 timer pr. uge. Den voksne kan kun være kontaktperson for et barn. Det er barnet eller den unge, der er hovedperson og i centrum for arbejdet, og derfor skal han eller hun ikke dele sin fortrolige voksne med andre.

Når matchningen er tilendebragt og forløbet er i gang, er det koordinatorens opgave at sørge for, at relationen udvikler sig optimalt – menneskeligt, fagligt og etisk. Koordinatoren er garant for, at ingen kontaktperson lades alene med ansvaret for et sårbart, ungt menneske. Koordinatoren deltager i alle tværfaglige møder omkring indsatsen for den unge, ligesom den unge selv og hans eller hendes kontaktperson. Men det er væsentligt, at der er tydelighed omkring rollefordelingen, så den unge ved, at kontaktpersonen deltager for den unges skyld. Koordinatoren fokuserer på relationen og skal sikre samspillet i indsatsen omkring den unge.

I Netværksopbygning arbejdes der bevidst med integration af unge med anden etnisk oprindelse end dansk. Børn og unge med flygtninge- eller indvandrer baggrund tilbydes altid en dansk voksen, hvilket spiller en stor rolle for de unges integration. Det giver et personligt indblik i dansk kultur, traditioner og normer, men også i alle de uskrevne sociale spilleregler som gør sig gældende. Flere af de unge med anden etnisk oprindelse end dansk har profiteret af kontaktpersonens kontakter til arbejdsmarkedet, og har derved fået mulighed for at få et fritidsarbejde eller et ordinært job. Flere af de unge er kommet i uddannelse med støtte fra deres voksne. Kontaktpersonerne har medvirket til at de unge ikke dropper ud, således at påbegyndte uddannelsesforløb er blevet afsluttet.

5. Koordinatorens rolle

Koordinatorens fremmeste opgave i hverdagen er at synliggøre Netværksopbygningens værdier og arbejdsgrundlag, så alle børn og voksne ved, hvor de skal hen. Ånden og tonen i Netværksopbygningen er en afgørende rettesnor for, hvad der kan lade sig gøre og hvad der ikke kan lade sig gøre. Som leder har koordinatoren et særligt ansvar herfor.

Koordinatoren er ansvarlig for det faglige koncept i Netværksopbygningen og for overholdelsen af Servicelovens bestemmelser, ligesom det er koordinatorens ansvar at arbejdet udføres i tæt dialog med de kommunale myndigheder.

Koordinatoren forestår desuden opgaver i forbindelse med rekruttering af kontaktpersoner, supervision, coaching og uddannelse af samme, ligesom der er en særlig opgave i at forestå alle indledende møder med familierne og de unge, indtil matchningen er tilendebragt.

Opfølgning, formulering af målsætninger, statusmøder og udfærdigelse af statusrapporter til sagsbehandlere hører med til opgaveviften. Det samme gør deltagelse i alle relevante møder med sagsbehandlere og andre samarbejdsparter.

Koordinatoren forestår at arbejdet og dets effekt dokumenteres og at viden herom er tilgængelig.

6. Hvem kan være kontaktperson?

Ingen mennesker er typiske – heller ikke kontaktpersoner. Hver enkelt kontaktperson er udvalgt til en speciel ung. Dog findes der nogle fælles træk blandt gruppen af kontaktpersoner i Netværksopbygningen. Flertallet er imellem 24 og 34 år, hvilket skyldes at de unge ofte efterspørger yngre voksne. Kontaktpersonerne er som mennesker tydelige i deres evne til at rumme børnene, de er ærlige og oprigtige, og de er stjerneklare i deres engagement. Uden rummelighed, ærlighed og engagement går det ikke.

Desuden skal kontaktpersonen være en god rollemodel. Landets love og regler skal følges, ligesom den unge også vil have et skarpt blik for, hvordan kontaktpersonen agerer som familiemenneske og privat person. Alle kontaktpersoner gennemgår en grundig ansættelsessamtale, og der indhentes børne- og straffeattest.

En god kontaktperson har det godt med sig selv, og har et overskud at øse af. Samtidig skal kontaktpersonen have lyst til at lære nyt og udvikle sig i mødet med den unge.

Børnene og de unge er ikke i tvivl om, hvad kontaktpersonerne skal indeholde:

”De skal have prøvet lidt af hvert, så de kan sætte sig ind i de unges situation”

”De skal kunne leve sig ind i de unges følelser”

”De skal være tålmodige”

”De skal kunne respektere, hvis der er noget man ikke vil snakke om”

”De skal være åbne”

”De skal være venlige”

”De skal være gode til at snakke”

”De skal gøre det af lyst – ikke for pengenes skyld”

”De skal ikke være ligeglade”

”De skal kunne skrue bissen på” (KiN s. 25

Rekruttering af voksne rollemodeller udvikler sig som en spiral. Når de første kontaktpersoner er ansat udvikles kontakten gradvist til andre potentielle voksne. Der er sjældent behov for egentlig annoncering, da rekrutteringen foregår langt mere organisk og netværksbaseret. Netværket og

jungletrommerne bruges aktivt, når en ung ønsker sig en landmand, som både er specialist i fåreavl og som samtidig er ejer af en grå Ferguson.

7. Kvalitetssikring

Der gennemføres udviklingssamtaler med alle kontaktpersoner. Derved kan kontaktpersonen støttes i sit arbejde, ligesom det giver koordinatoren en særlig mulighed for at overskue udviklingen i den voksnes relation til barnet. Udviklingssamtalerne dokumenteres skriftligt.

Samtidig gives der supervision i teams, men også individuelt efter behov. Supervision forestås af en ekstern supervisor, hvor koordinatoren ikke deltager. I den daglige praksis forestår koordinatoren vejledning og coaching.

Netværksopbygningen afholder hvert år fire kurser for samtlige kontaktpersoner, hvor der tages udgangspunkt i konkrete behov og problemstillinger i arbejdet for og med de unge.

Støtten til læring og kompetenceudvikling er væsentlige elementer i Netværksopbygningens evne til at skabe kvalitative forandringer for de unge.

Der skrives statusrapport over hver enkelt ung. Med afsæt i statusrapporten inviteres socialrådgiveren til et opfølgende statusmøde med den unge, den unges familie, kontaktpersonen og koordinatoren. Udover statusrapporten kan kommune til enhver lejlighed få en udtalelse om den unge. Koordinatoren sikrer at kommune, den unge og dennes voksne altid har et sted at henvende sig, hvis der opstår et akut behov for at tale sammen.

8. Målgrupper og resultater

Netværksopbygning retter sig mod børn og unge i alderen fra 7 - 23 år, som har brug for voksen støtte, udover det sociale og familiære netværk de nu i øvrigt måtte være en del af. Tilbuddet er rummeligt, og dækker følgelig en meget bred gruppe af børn og unge. Matchningen er nøglen til at den enkelte kan profitere af tilbudet.

Netværksopbygningen har positive erfaringer fra arbejdet med mange forskellige børn og unge. Netværksopbygningen har bl.a. arbejdet med unge som har psykosociale vanskeligheder og diagnoser med DAMP, ADDH eller autisme. Børn og unge med social fobi, som er omsorgssvigtede, depressive og selvmordstruede har også vundet nye færdigheder og livsmod gennem en stærk kontakt til deres egen voksne. Sorg, seksuelle overgreb, selvskadende adfærd, ensomhed, stoffer, alkohol, vold og kriminalitet hører med blandt de vanskeligheder, børnene og de unge har bragt med sig. Endelig har kontaktpersonordningen vist sig virkningsfuld i forhold til børn og unge med fysiske eller psykiske handicaps og i forhold til børn og unge, som kommer fra hjem, hvor forældrene er syge, udviklingshæmmede eller misbrugere af stoffer og alkohol.

I Esbjerg har i alt 64 børn og unge indgået i ordningen, siden den startede i 2000. Ved indgangen til 2007 er 33 børn og unge involveret med hver deres voksne kontaktperson. Siden starten er i alt ni unge opført i ordningen, da de af flere forskellige grunde fandt det svært at profitere af kontakten.

De resterende, svarende til 86 %, har alle oplevet en positiv udvikling, personligt udbytte og fornyede muligheder. Gennemsnitslængden for den unges brug af kontaktpersonsordningen er to år.

Netværksopbygningen har markant bidraget til at styrke de unges ressourcer, den har bidraget til at styrke indsatsen i samarbejde med forældre og lokale netværk, og den har bidraget til at reducere omfanget af mere omfattende og stigmatiserende anbringelsesforanstaltninger.

”En netværker er der til at hjælpe med at udvikle egenskaber, man ikke har. Vi er sammen 1-2 gange ugentlig. Vi går tur i skoven eller ved stranden eller sidder og snakker – som regel hos ham. Vi snakker om det, der foregår rundt omkring. Vi møder også nogen han kender. Vi er begge interesserede i computer og vi ser fodbold, drikker cola eller lejer en film” (KiN s. 36).

”Det er fint at have en netværker. Jeg kommer ud af huset, hjemmefra. Det er den eneste dag, jeg kommer ud” (KiN s. 36).

”Det er godt at komme ned at snakke, og godt med en, der kan hjælpe med skolen. Hvis ikke jeg havde min netværker, var jeg fortabt, Vi kan snakke om alt og har fælles interesser” (KiN s. 36).

9. Hvad koster det?

I runde tal udgør prisen pr. barn eller ung ca. kr. 10.000,- pr. måned. Beløbet dækker løn til den voksne kontaktperson, koordinering og administration, udgifter til aktiviteter og kørsel for den unge og kontaktpersonen, ekstern supervision samt kurser og uddannelse.

Netværksopbygningen lejer og indretter selv lokaler, da erfaringerne viser, at de unge føler sig trygge og velkomne i neutrale omgivelser. Filosofien bag indretningen af lokaler er at det skal ligne et privat hjem og være så lidt institutionspræget som muligt.

10. Ungdommens Vel

Gennem 10 år har Ungdommens Vel arbejdet med Netværksopbygning i Odense Kommune og i Esbjerg Kommune. Ungdommens Vel er en frivillig landsorganisation, etableret i 1906. På folkekirkeligt grundlag arbejder Ungdommens Vel for at yde en diakonal og social indsats blandt vanskeligt stillede børn og unge.

Rundt omkring i Danmark driver Ungdommens Vel døgn- og dagbehandlingsinstitutioner, opholdssteder, efterskoler med specialpædagogisk sigte, væresteder, netværk og herberg. Gennem de seneste år har organisationen udviklet en lang række nye tilbud, som i form af f.eks. samtalegrupper og Netværksopbygning skal styrke den forebyggende sociale indsats for udsatte børn og unge.

Ungdommens Vel er en non profit organisation.

I værdigrundlaget for Ungdommens Vel hedder det bl.a.:

”Hvert barn og ung er et unikt menneske, der har krav på at få netop den omsorg,

inddragelse, anerkendelse og opdragelse, der er afgørende for personlig udfoldelse, udvikling og sundhed. Hvert barn og ung har ret til kontinuitet og stabilitet i sit liv, da dette er afgørende for en værdig og tryk tilværelse”.

Arbejdet i Ungdommens Vel er baseret på viden, på engagement – og på holdninger.

11. Vil du vide mere?

Søger du yderligere viden eller inspiration om Netværksopbygningen kan følgende titler anbefales. Alle titler kan rekvireres ved henvendelse til Ungdommens Vel mod et beskedent gebyr.

Helle Øbo Petersen og Lisbeth Madsen:

Ingen er håbløs. En evalueringsrapport om Netværksopbygning for unge i Vollsmose. Ungdommens Vel 2000

Inge-Lise Dinesen:

Kontaktpersoner i Netværksopbygning for unge i Esbjerg (forkortet: KiN). En evalueringsrapport. Rådgivningscentret for social- og psykologik udvikling 2002

Artikel ?

Magasinet Cappucino, husstandsomdelt avis. Esbjerg 2006

Socialt Udviklingscenter:

Den livgivende relation. En film om matchning. København 2006

Per Revstedt

*Ingen er håbløs
Motivationsarbejde i teori og praksis
Hans Reitzels forlag 1999*

Per Revstedt

*Motivationsarbejde
Hans Reitzels forlag 2004*

Ungdommens Vel

Krugersvej 70 B

7000 Fredericia

Tlf. 76 30 04 00

Mail: info@ungdommens-vel.dk

www.ungdommens-vel.dk